

ความแปลกวิสัยกับพุทธปรัชญา ในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของอาลแบร์ กามูว์

Received: 3 September 2025

Revised: 29 October 2025

Accepted: 17 November 2025

ทิสวส อารงสานต์*

บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวคิดความแปลกวิสัยในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของอาลแบร์ กามูว์ ผ่านการเล่าเรื่อง แก่นเรื่องและพฤติกรรมของตัวละคร โดยเปรียบเทียบกับพุทธปรัชญา

ผู้วิจัยพบประเด็นแนวคิดความแปลกวิสัยในระดับการเล่าเรื่องที่เน้นที่ตัวละครเอกอย่างเมอร์โซกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เขาประสบพบเจอ ตั้งแต่เหตุการณ์การเสียชีวิตของแม่ของเขา การใช้ชีวิตประจำวัน การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้างและการฆาตกรรมชายชาวอาหรับ รวมถึงกระบวนการสอบสวนเขา อีกทั้งยังปรากฏในการดำเนินเนื้อเรื่องผ่านพฤติกรรมของตัวละครอื่นๆ หากเมื่อนำมาเปรียบกับพุทธปรัชญาพบว่ามีทั้งประเด็นที่สอดคล้องกันได้แก่ กฎแห่งกรรม อนิจจังและทุกขังในเรื่องไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 ขมราวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 ไตรสิกขา กัลยาณมิตรธรรม รวมถึงหลักอจินไตยว่าด้วยเรื่องของกรรมวิสัยและโลกวิสัย และที่แตกต่างกันคือหนทางดับทุกข์ที่พุทธศาสนาเสนอให้หาหนทางไปสู่นิพพาน ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ที่แท้จริง ในขณะที่กามูว์เสนอให้เผชิญหน้ากับทุกข์ที่ชีวิตต้องเผชิญอย่างกล้าหาญในโลกที่แปลกวิสัยเช่นนี้

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

ความแปลกวิสัย;
พุทธปรัชญา;
นวนิยาย;
คนนอก

* รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาวิทยาการภาษาและวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ติดต่อได้ที่: tissawas.t@ku.th

The Absurd and Buddhist Philosophy in *The Stranger* of Albert Camus

Received: 3 September 2025

Revised: 29 October 2025

Accepted: 17 November 2025

Tissawas Thumrongsanta *

This research article focuses on a comparative study of the concept of absurdity in Albert Camus' novel *The Stranger*. The study examines this concept through the novel's narrative, themes, and character behaviors, and compares the concept of absurdity with Buddhist philosophy to determine their points of congruence.

The researcher identified themes of absurdity within the narrative, centering on the protagonist, Meursault, and the events he experiences. These include his mother's death, his daily life, his interactions with those around him, and the murder of an Arab man along with his subsequent legal process. Absurdity also emerges through the behaviors of the other characters. When compared with Buddhist philosophy, several points of congruence were found, including the law of karma, impermanence and suffering (*dukkha*) as part of the Three Marks of Existence, the Noble Eightfold Path, the Four Virtues for a Good Household Life, and the Four Unfathomable Things (*acinteyya*) specifically regarding karma and the world. However, a key difference lies in the approach to eliminating suffering. Buddhism offers a path to Nirvana, which is the true cessation of suffering, whereas Camus suggests courageously confronting the suffering that life presents in this absurd world.

Research Article

Abstract

Keywords

absurdity;
buddhism;
novel;
The Stranger

* Associate Professor, French Section, Department of Language Sciences and Cultures, Faculty of Liberal Arts and Science, Kasetsart University, Kampaeng Saen Campus, e-mail: tissawas.t@ku.th

1. บทนำ

อาลแบร์ กามูว์¹ (Albert Camus) ถือเป็นหนึ่งในนักเขียน นักปรัชญาและนักคิดที่ทรงอิทธิพลที่สุดของศตวรรษที่ 20 เขาเกิดในครอบครัวชนชั้นแรงงานชาวฝรั่งเศสที่มั่งคั่งในจังหวัดแอลจีเรีย ซึ่งในขณะนั้นยังเป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศส ประสบการณ์ชีวิตภายใต้บริบทของอาณานิคมและความยากจนในวัยเด็กได้หล่อหลอมให้เขามีจิตสำนึกต่อประเด็นทางสังคม ความเป็นธรรมและความเปราะบางของความเป็นมนุษย์อย่างลึกซึ้ง บทบาทของกามูว์ในฐานะนักประพันธ์ นักปรัชญา นักเขียนและผู้สื่อข่าวสะท้อนถึงความเป็นปัญญาชนต่อการวิพากษ์วิจารณ์บริบททางการเมืองและวัฒนธรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ผลงานของเขามีแก่นหลักอยู่ที่แนวคิดเรื่อง “ความแปลกวิสัย” หรือ “ความอสาระ” หรือ “ความไร้เหตุผล”² (Absurde) ซึ่งหมายถึงภาวะของมนุษย์ที่แสวงหาความหมายในจักรวาลอันปราศจากคำตอบ ไม่ว่าจะทางศาสนา อภิปรัชญา หรือศีลธรรมแบบดั้งเดิม แม้เขาจะยอมรับว่าโลกนี้ปราศจากความหมายโดยแท้จริง ทว่ากามูว์กลับปฏิเสธการจมอยู่ในลัทธิสูญนิยม (Nihilisme) ที่มองว่าทุกสรรพสิ่งในโลกไม่มีอยู่จริง ทุกอย่างล้วนแต่ถูกประกอบสร้างขึ้นมากามูว์เสนอทางเลือกที่เรียกว่า “จริยศาสตร์แห่งการลุกขึ้นต่อต้านอย่างมีสติ” ซึ่งเน้นการมีจิตสำนึกต่อเสรีภาพ ศักดิ์ศรีของปัจเจกและความรับผิดชอบต่อการดำรงอยู่ ด้วยเหตุผลที่วามมนุษย์มักตั้งคำถามกับตนเองตลอดเวลาว่า “เราเกิดมาเพื่ออะไร” หรือ “ทำไมเราต้องเกิดมาเป็นมนุษย์ที่ต้องพบเจอกับความทุกข์” หรือแม้กระทั่ง “ตายแล้วเราจะไปไหน” บ้างก็หาคำตอบให้กับตนเองได้จากประสบการณ์ของชีวิต บ้างก็ศึกษาจากหลักปวงปรัชญาเมธีทั้งหลาย บ้างก็หาคำตอบได้จากการศึกษาคำสอนของศาสนาที่ตนเองยึดเป็นที่พึ่ง ไม่ว่าจะคำตอบจะเป็นเช่นไร สุดท้ายมนุษย์ก็พึงที่จะหา “ความสุข” ให้กับชีวิตนั่นเอง

แนวคิดดังกล่าวสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนในผลงานวรรณกรรมของเขา ได้แก่ นวนิยายเรื่อง *L'Étranger* (คนนอก) ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1942 ความเรียงเชิงปรัชญาเรื่อง *Le Mythe de Sisyphe* (ตำนานเทพซีซิฟุส) ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1942 ตลอดจนบทละครเรื่อง *Caligula* (กาสิกูลา) และเรื่อง *Le Malentendu* (ความเข้าใจผิด) ที่ตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1944 โดยทั้ง 4 เรื่องนี้ถูกจัดให้อยู่ในวงล้อแห่งความแปลกวิสัย (cycle de l'absurde) (Corbic, 2003, pp. 27-28) เขาสามารถนำเสนอแนวคิดที่ลึกซึ้งนี้ด้วยภาษาที่เรียบง่ายผ่านงานวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่อง และยังรักษาจุดยืนของความเป็นมนุษย์นิยมท่ามกลางยุคสมัยที่เต็มไปด้วยความรุนแรงและการล่มสลายของคุณค่าเดิม ใน ค.ศ. 1957 เขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมในฐานะผู้ที่ให้แสงสว่างแก่จิตสำนึกในการดำรงอยู่ของมนุษย์ นับเป็นการยืนยันถึงบทบาทสำคัญของเขาทั้งในด้านวรรณกรรมและการคิดวิเคราะห์โลกอย่างลึกซึ้งเชิงปรัชญาในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสมัยปัจจุบันได้อย่างปราศจากข้อสงสัย

ผลงานนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของกามูว์แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนแรกนำเสนอภาพของตัวละครหลักอย่างเมอร์โซ (Meursault) เขาเป็นพนักงานของสำนักงานแห่งหนึ่งในกรุงแอลจีเรีย ประเทศแอลจีเรีย เมื่อเขาได้รับข่าวว่าแม่เสียชีวิต เขากลับไม่แสดงความเศร้า ทำให้คนรอบตัวมองว่าเขาไร้หัวใจ เขาคบหากับมารี (Marie) และเป็นเพื่อนกับเรมง (Raymond) ซึ่งมีปัญหากับชายชาวอาหรับ จนเกิดการปะทะกันบนชายหาด เมอร์โซยิงชายคนนั้นโดยไม่มีเหตุผลชัดเจน ส่วนตอนที่ 2 คือเหตุการณ์การพิจารณาคดีและการตัดสินโทษเมอร์โซที่ไม่เพียงแต่เขาจะถูกดำเนินคดีในข้อหาฆ่าชายชาวอาหรับ แต่เขายังถูกตัดสินพฤติกรรมที่ไร้ความรู้สึก

¹ ผู้วิจัยถ่ายเสียงตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส ฉบับราชบัณฑิตยสภา (2555) แต่หากอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่นที่มีการสะกดต่างออกไป ผู้วิจัยจะเขียนตามการสะกดในแหล่งข้อมูลนั้น โดยเฉพาะในรายการอ้างอิง

² ศัพท์บัญญัติของพินิจ รัตนกุล (2555) แต่ผู้วิจัยใช้คำว่า ความแปลกวิสัย ตลอดทั้งบทความวิจัย

ต่อการเสียชีวิตของแม่ ทำให้เขาถูกตัดสินประหารชีวิตและในช่วงสุดท้ายเขายอมรับความตายแต่ไม่ยอมรับการไถ่บาป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาทฤษฎีในการนำเสนอแนวคิดความแปลกวิสัยในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของกามูว์ที่ถูกถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่อง แก่นเรื่องและการดำเนินเนื้อเรื่องผ่านพฤติกรรมของตัวละคร
2. ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดความแปลกวิสัยในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของกามูว์กับพุทธปรัชญา

3. สมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของกามูว์นำเสนอให้เห็นถึงประเด็นทางปรัชญาเรื่องความหมายของชีวิตว่า “ชีวิตคืออะไร” “ชีวิตมีความหมายหรือไม่” “อะไรทำให้ชีวิตดำรงอยู่ได้” หรือ “อะไรหรือสิ่งใดทำให้ชีวิตมีความสุข” นอกจากนี้ ยังนำเสนออุปสรรคในการดำเนินชีวิตทั้งที่เกิดจากตนเองหรือเกิดจากสภาพแวดล้อมกระทำให้เป็นไปเช่นนั้นสอดคล้องกับคำสอนในพุทธศาสนาที่สอนมนุษย์ผู้ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏและประสบพบเจอกับอุปสรรคและความทุกข์มากมายในชีวิตให้ได้พบกับหนทางแห่งความสุขที่แท้จริง

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดความแปลกวิสัยและทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณคดี เพื่อศึกษาการเล่าเรื่อง แก่นเรื่อง และการดำเนินเนื้อเรื่องผ่านพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของอาลแบร์ กามูว์ แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพุทธปรัชญา

4.1 แนวคิดความแปลกวิสัย

ด้วยเหตุที่กามูว์มีความคิดแตกต่างนอกมาจากปรัชญาอัตถิภาวนิยม เขาจึงได้รับสมญานามว่าเป็นเจ้าแห่งแนวคิด “ความแปลกวิสัย” ซึ่งเขาจะสอดแทรกอยู่ในผลงานของเขาหลายเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตและการดำรงชีวิตท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งบางครั้งเราก็ไม่สามารถหาคำตอบได้

“ความแปลกวิสัย” ภาษาฝรั่งเศสเขียนว่า “absurde” มาจากภาษาละตินว่า *absurdus* หมายถึง “ความไม่สอดคล้อง (discordant) ความไม่น่าพอใจ (désagréable) ปลอมหรือไม่จริง (faux) มีความหมายตรงข้ามกับเหตุผล (raison) หรือความหมายที่เป็นปกติ (sens commun)” นอกจากนี้ ยังไม่สอดคล้องกับทุกสิ่งที่เป็นไปตามกฎระเบียบและตรรกะทั่วไป ความแปลกวิสัยมีต้นกำเนิดในสงครามโลกครั้งที่สองที่ทำให้มนุษย์อยู่ในความสับสนเกี่ยวกับความหมายของการดำรงอยู่ของพวกเขา ด้วยความรู้สึกแปลกแยกจากโลก มนุษย์ต้อง

เผชิญหน้ากับโลกที่ไม่อาจเข้าใจได้ มีชีวิตที่ไร้จุดหมาย ไร้ที่ยึดเหนี่ยว รวมถึงแนวความคิดต่อการดำเนินชีวิต ผู้คนเริ่มตั้งคำถามกับความหมายของชีวิตว่าแท้ที่จริงแล้ว “ชีวิตคืออะไร” หรือ “เราควรดำเนินชีวิตอย่างไร” มนุษย์รู้สึกทำอะไรไม่ถูกเกี่ยวกับความหมายของการดำรงอยู่ของพวกเขา ดังที่กามูว์กล่าวไว้ว่า “ความไร้สาระเกิดขึ้นจากการเผชิญหน้าระหว่างการเรียกร้องของมนุษยชาติกับความเจียบงอันไร้เหตุผลของโลก [...] หากกล่าวในระดับสติปัญญาแล้ว ผมบอกได้เลยว่าความแปลกก๊วยไม่ได้อยู่ในตัวมนุษย์ (ถ้าสำนวนเปรียบนี้สามารถมีความหมายได้) และไม่ได้อยู่ในโลก แต่มันปรากฏตัวอยู่ร่วมกัน³” (Camus, 1942b, pp. 46, 50) นอกจากนี้ กามูว์ยังเห็นว่าพระเจ้าอาจมีอยู่ แต่ไม่ได้มีความสำคัญอะไรและไม่ได้ช่วยให้ชีวิตมนุษย์ดีขึ้น เขายังเสนอให้ต่อต้านพระเจ้าเพื่อจะมีชีวิตอยู่กับปัจจุบันและอยู่ในขณะนี้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่างานเขียนของกามูว์อาจมีความเป็นปรัชญาน้อยกว่านักปรัชญาคนอื่นในสมัยเดียวกันอย่างฌ็อง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre) แต่เมื่ออ่านและพิจารณาข้อคิดที่ได้จากงานเขียนทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความแปลกก๊วยแล้ว ก็พบว่ามันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

4.2 ทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณคดี

ในการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง *คนนอก* ของกามูว์จำเป็นต้องวิเคราะห์องค์ประกอบของการเขียนนวนิยาย โดยเฉพาะเรื่องการวิเคราะห์โครงเรื่องหรือพล็อต (intrigue) ที่นำเสนอภาพรวมของนวนิยายด้วยเหตุที่ “โครงเรื่องมิใช่เป็นเพียงเรื่องย่อซึ่งเป็นการบอกว่าในนวนิยายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใครทำอะไร อย่างไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม ฯลฯ หากแต่หมายถึงรูปแบบ (forme) ของการดำเนินเรื่องซึ่งปรากฏเป็นขั้นตอนต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ต้นเรื่องไปสู่สถานการณ์ท้ายเรื่องดังที่เห็นเป็นลำดับในนิยายนั้น” (นพพร ประชากุล, 2552, น. 151) องค์ประกอบที่สำคัญมากในการวิเคราะห์นวนิยายอีกประการหนึ่งก็คือ “แก่นเรื่อง” (Thème) หรือ “สารัตถะ” หรือความคิดหลักของเนื้อเรื่อง ลอเรนซ์ เพอร์ริน (Laurence Perine) (1978 อ้างถึงใน ธัญญา สังขพันธานนท์, 2539, น. 183-184) สรุปลักษณะของแก่นเรื่องไว้ว่าคือประเด็นที่ผู้เขียนจะพยายามตีแผ่ออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้เกี่ยวกับความจริงของชีวิตในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งหรือหลายแง่มุมและต้องมีความสัมพันธ์กับการดำเนินเนื้อเรื่องหรือโครงเรื่อง แก่นเรื่องอาจมีลักษณะคล้ายคำสอนทางศีลธรรมหรือหลักในการใช้ชีวิตเพื่อแสดงให้เห็นถึงคำถามที่ว่า “เรื่องนี้สอนให้เราเห็นอะไร” และสุดท้ายแก่นเรื่องจะต้องมีความสัมพันธ์กับตัวละคร กล่าวคือตัวละครจะแสดงบทบาทและถูกกำหนดโดยโครงเรื่องอีกทอดหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากแก่นเรื่องในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* มีความสัมพันธ์กับโครงเรื่องที่เน้นพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของตัวละครเป็นสำคัญ และในที่สุดพฤติกรรมดังกล่าวก็นำพาให้ตัวละครอย่างเมอร์โซต้องพบกับความตาย แสดงให้เห็นถึงสารที่แฝงอยู่ในผลงานวรรณกรรมของกามูว์ ดังนั้น การวิเคราะห์ตัวละครอย่างเมอร์โซ รวมถึงตัวละครอื่นในเรื่องจึงมีความสำคัญมาก เพราะตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ด้วยเหตุผลที่ว่า “ตัวละครก็มีลักษณะของ ‘ความเป็นมนุษย์’ เช่นเดียวกับผู้อ่าน” (นพพร ประชากุล, 2552, น. 159) แม้ว่าชนบในการอ่านนวนิยายจะเตือนผู้อ่านให้ตระหนักถึงบุคคล (personne) กับตัวละคร (personnage) หากแต่ผู้แต่งจะพยายามทำให้ผู้อ่านลืมความแตกต่างสำคัญนี้ไปเสีย โดยทำให้ผู้อ่านคิดว่า บุคคล

³ หากไม่ระบุชื่อผู้แปล แสดงว่าเป็นสำนวนแปลของผู้วิจัย

ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนว่า « L'absurde naît de cette confrontation entre l'appel humain et le silence déraisonnable du monde. [...] Sur le plan de l'intelligence, je puis donc dire que l'absurde n'est pas dans l'homme (si une pareille métaphore pouvait avoir un sens), ni dans le monde, mais dans leur présence commune ».

ที่กำลังโลดแล่นอยู่ในเรื่องเล่านี้เป็นบุคคลจริง ดังนั้น เพื่อที่จะทำให้ตัวละครมาสู่ชีวิตสมมติในเรื่องเล่า ผู้แต่งต้องใช้กระบวนการที่เรียกว่า “กระบวนการสร้างบุคลิกลักษณะ” (Procédés de caractérisation) (Goldenstein, 1989, p. 46) ในการสร้างตัวละครตัวหนึ่งนั้น ผู้ประพันธ์จึงต้องใช้องค์ประกอบจำนวนมากบ้างน้อยบ้าง เพื่อที่จะสร้างให้ตัวละครมี “ความหนา” (épaisseur) หรือมีมิติในการดำเนินชีวิตสมมติในเรื่องเล่าได้ กระบวนการสร้างเหล่านี้ก็เพื่อทำให้ตัวละครดูสมจริงและดูเป็นธรรมชาติ (Goldenstein, 1989, p. 53) เป็นพันธสัญญาระหว่างผู้แต่ง ตัวละคร และผู้อ่าน

4.3 พุทธปรัชญากับการดำเนินชีวิต

สำหรับหลักธรรมหรือพุทธปรัชญาสำหรับฆราวาสอันเป็นหัวใจของพุทธศาสนาที่ใช้ในการครองตนและการดำเนินชีวิตที่ให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรมมีดังนี้

4.3.1 ฆราวาสธรรม 4

คือหลักธรรมแห่งการครองเรือน เพื่อให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิต ได้แก่ 1) สัจจะ คือมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อการดำรงตน 2) ทมะคือการรู้จักควบคุมจิตใจ ผูกจิตตนเองให้เจริญก้าวหน้า 3) ขันติ คือความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่ถูกใจหรือกิเลสทั้งหลาย รวมถึงอดทนต่อการประกอบกิจการงาน และ 4) จาคะ คือการขจัดความตระหนี่และรู้จักเสียสละ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ข, น. 113-114)

4.3.2 ไตรสิกขา

ได้แก่ 1) ศีลคือความประพฤติทางกายและวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้อยู่ในความงดงาม (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ก, น. 391) ทั้งนี้เพื่อป้องกันความชั่วหรือความไม่ดีไม่ให้เกิดขึ้น 2) สมาธิคือความมีใจตั้งมั่น ความตั้งมั่นแห่งจิต ไม่ฟุ้งซ่าน (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ก, น. 401) ภาวะที่จิตตั้งมั่นเรียบร้อยจะทำให้ไม่มีกิเลสรบกวนและไม่นำพาไปสู่ทางหายณะหรือการทำชั่วได้ และ 3) ปัญญาคือความรู้เข้าใจชัดเจน ความรู้เข้าใจ แยกได้ในเหตุผล ดีชั่ว คุณโทษ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ก, น. 231) จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดมีประโยชน์หรือมีโทษ เลือกที่จะคิดหรือกระทำได้

4.3.3 พรหมวิหาร 4

คือธรรมะประจำใจอันประเสริฐ ได้แก่ 1) เมตตา คือจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ ถ้วนหน้า 2) กรุณา คือความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ บำบัดความทุกข์ยากของปวงสัตว์ 3) มุทิตา คือรู้สึกยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข และ 4) อุเบกขา คือการพิจารณาทุกสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยใจเป็นกลาง ไม่ยึดมั่นถือมั่นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ธรรมะทั้ง 4 ข้อนี้เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตและกำกับความประพฤติเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม รวมถึงปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ข, น. 124)

4.3.4 กัลยาณมิตรธรรม

คือคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ได้แก่ มิตรที่ควรแก่การพูดคุย ทำให้รู้สึกอบอุ่น เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย เป็นมิตรที่มีความรู้และปัญญา รู้ว่าควร

กระทำหรือพูดสิ่งใดในเวลาใด อย่างไร เป็นมิตรที่รับฟังและเข้าใจเรื่องราว สามารถให้คำแนะนำที่ดีได้และต้องไม่นำพาไปในที่อูฐานหรือเรื่องเหลวไหลหรือทางที่เสื่อมเสีย (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ข, น. 204)

4.3.5 อริยสัจ

หมายถึง “ความจริงอันประเสริฐ” ถือว่าเป็นหลักแห่งความจริงและนำผู้เข้าถึงให้บรรลุถึงความเป็นอริยบุคคล อริยสัจยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและการแก้ปัญหาชีวิต (วคิน อินทสระ, 2558, น. 16) ประกอบด้วยหลักธรรมหรือแนวปฏิบัติ 4 ข้อ ได้แก่ 1) ทุกขอริยสัจ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบพบเจออยู่ทุกวัน ถือเป็นปัญหาใหญ่ในชีวิต ในหลักธรรมข้อนี้สอดคล้องกับแนวคิดของอาร์ทัวร์ โชเพินเฮาเออร์ (Arthur Schopenhauer) นักปรัชญาชาวเยอรมันที่มองชีวิตเป็นทุกข์ ทั้งทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ⁴ ซึ่งมนุษย์ไม่มีทางหลีกเลี่ยงหนีพ้น 2) สมุทัยอริยสัจหรือทุกข์สมุทัยคือเหตุแห่งทุกข์ ซึ่งมาจากหลายสาเหตุและปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นความจน ความเจ็บ ความเขลา หรือเกิดจากตัณหา ทั้งกามตัณหา ภวตัณหาและวิภวตัณหา ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ส่วนบุคคลและเป็นมูลเหตุให้ก่อเหตุรุนแรงได้ 3) นิโรธอริยสัจหรือทุกข์นิโรธคือความดับทุกข์ เพราะความสิ้นไปของตัณหาหรือความสิ้นไปของกิเลส⁵ และ 4) มรรคอริยสัจคือทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ซึ่งรวมไปถึงมรรคมงคล 8 (วคิน อินทสระ, 2558, น. 28, 118) ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิคือความเห็นดี เห็นชอบ เห็นถูกต้อง เข้าใจที่ถูกต้อง 2) สัมมาสังกัปคือความคิดชอบ คิดในทางที่มีคุณประโยชน์ 3) สัมมาวาจา คือการพูดชอบ เจรจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะคือการกระทำชอบหรือการประกอบกิจการที่ถูกต้อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกุศลกรรมบถ 10 หรือทางแห่งกรรมดี ทางแห่งกรรมที่เป็นกุศล เช่น เว้นจากการทำลายชีวิต เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม หรือไม่คิดร้ายเบียดเบียนเขา⁶ ฯลฯ 5) สัมมาอาชีวะคือการเลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวาเยมะคือความเพียรชอบ 7) สัมมาสติคือการระลึกชอบ 8) สัมมาสมาธิคือการตั้งจิตมั่นชอบ

4.3.6 ไตรลักษณ์

หมายถึง ลักษณะสามประการหรือสามัญลักษณ์ ซึ่งเป็นลักษณะสามัญหรือทั่วไปของสิ่งทั้งปวง (วคิน อินทสระ, 2558, น. 15) ถือเป็นเครื่องกำหนดหมายให้รู้ถึงความจริงของสภาวะสิ่งต่างๆ ทั้งหลาย ได้แก่ 1) อนิจจัง หรือความไม่เที่ยง 2) ทุกขังหรือความเป็นทุกข์ ต้องแตกดับไปของสิ่งทั้งปวง เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มีการแปรปรวนและสิ้นสุดไปในที่สุด ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงทุกข์ในสภาพของสังขาร ทุกข์ในชีวิตประจำวัน ทุกข์ที่เกิดขึ้นเป็นเนื่องนิตย์ ทุกข์ที่มาจากโรคภัยไข้เจ็บ ทุกข์เพราะถูกกิเลสเผาให้เร่าร้อน ทุกข์อันเกิดจากวิบากกรรมหรือผลกรรมอันมีเหตุจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การทะเลาะวิวาทเป็นมูล (วคิน อินทสระ, 2558, น. 30-51) 3) อนัตตาหรือความไม่มีตัวตน ไม่มีแก่นสาร ไม่มีแก่น ไม่มีสิ่งซึ่งเป็นตัวตนแท้ที่ยั่งยืนคงตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่มีตัวตนที่จะครอบครองสิ่งบังคับอะไรให้เป็นหรือไม่ให้เป็นอย่างนั้นอย่างนั้นตามที่ปรารถนาได้ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2554, น. 50; 2555, น. 90)

⁴ อ่านเพิ่มเติมใน พระสุพรชัย อานนโท และพระสัทนชัย ญาณวีโร (2558)

⁵ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เศร้าหมอง ความชั่วที่แฝงในความรูสึกนึกคิด ทำให้จิตใจงุ่นงันไม่บริสุทธิ์และเป็นเครื่องปรุงแต่งความคิดให้ทำกรรมซึ่งนำไปสู่ปัญหาความยุ่งยากเดือดร้อนและความทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ก, น. 22)

⁶ อ่านเพิ่มเติมใน พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ก, น. 26-27

4.3.7 กฎแห่งกรรม

คือกฎแห่งธรรมชาติของการกระทำ หากจะเทียบกับหลักทางวิทยาศาสตร์ คือกฎแห่งเหตุและผล ด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโลกล้วนแต่เป็นเรื่องของเหตุผล เพียงแต่ความรู้ความเห็นที่เกี่ยวกับกฎแห่งกรรม บางเรื่องอาจต้องอาศัยเหตุและผลที่อยู่เหนือความรู้ทางโลกและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (สนอง วรอุไร, 2553, น. 47-48)

5. การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยจำนวนหนึ่งได้ศึกษาประเด็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในผลงานวรรณกรรมของกามูว์ ตัวอย่างเช่น สิริจิตต์ ปันเงิน (2542) ได้ศึกษาเรื่อง *ความตายในทัศนะของกามูว์* พบว่าความตายเป็นส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญของชีวิต ความหมายของความตายคือความหมายและคุณค่าของชีวิต ความหมายที่สำคัญของความตายอยู่ที่ปรากฏการณ์ของชีวิตก่อนความตาย นั่นคือการมีอยู่ในชีวิตทุกช่วงขณะ กามูว์มองเห็นความตายเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ของชีวิต การเข้าใจความตายย่อมหมายถึงการเข้าใจความหมายของชีวิตและต้องทำชีวิตให้มีความหมายและคุณค่าตามเสรีภาพที่ทุกคนมี ส่วนวันชาติ ชาญวิจิตร (2554) ได้ศึกษางานเขียนของกามูว์ในแง่มุมของปรัชญาในด้านการดำเนินชีวิตของมนุษย์ พบว่าเป้าหมายของชีวิตมนุษย์ในทัศนะของกามูว์เกิดจากปฏิกิริยาที่ต่อต้านพื้นฐานแนวความคิดทางจริยศาสตร์ดั้งเดิมของสังคมและเสนอเป้าหมายที่แท้จริงของมนุษย์ คือความสุขที่จะเกิดได้จากการมองโลกและชีวิตที่แท้จริง นั่นคือโลกที่มีความอิสระ สิ่งแวดล้อม เสรีภาพ เวลา และความตาย ซึ่งจะเป็นความสุขที่ปัจเจกพึงได้รับและพัฒนาให้ตนเองสามารถมีความสุขอยู่ในสังคมได้ หรือสุพัตรา คำแก้ว (2554) ได้ศึกษาแนวคิดเรื่องมนุษย์ของกามูว์ พบว่าธรรมชาติของมนุษย์ในทัศนะของกามูว์คือความไร้สาระ เขายืนยันว่าโดยเนื้อแท้แล้วชีวิตมนุษย์ไร้แก่นสาร ไม่มีเหตุผล หากความแน่นอนไม่ได้และไม่มีความหมายที่แท้จริงสำหรับการดำรงอยู่ของมนุษย์ เขาเน้นการใช้ชีวิตด้วยการทำหน้าที่อย่างเต็มที่และตระหนักถึงการดำรงอยู่ในปัจจุบัน มนุษย์เลือกจะใช้ชีวิตด้วยตนเองในแต่ละขณะให้ดีที่สุด สำหรับเป้าหมายของการดำรงอยู่ของมนุษย์ เขาเห็นว่ามียุ 2 อย่างคือเป้าหมายเพื่อตนเองและเป้าหมายเพื่อสังคม และบัณฑิตา จันทรอร่าม (2557) ได้ศึกษาแนวคิดอัตถิภาวนิยมที่ปรากฏในนวนิยาย 2 เรื่อง ได้แก่ *คนนอก* และ *มนุษย์สองหน้า* ของกามูว์ โดยหยิบยกเรื่องชนบทและคุณค่าต่างๆ ที่ปรากฏในนวนิยาย ได้แก่ สิ่งที่สังคมยกย่องนั้นเป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นก่อให้เกิดเป็นบ่วงให้มนุษย์ติดกันเอง ยิ่งยึดถือยึดมั่นยิ่งจะสร้างความทุกข์ให้แก่ตัวเรา ทุกอย่างเป็นสิ่งไร้ความหมาย มนุษย์เป็นผู้สร้างความหมายเหล่านั้นขึ้นมาเองทั้งสิ้น แม้งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิดและปรัชญาตะวันออกอยู่ แต่ยังไม่มีการวิจัยใดที่เน้นศึกษารายละเอียดของการเล่าเรื่องและการดำเนินเนื้อเรื่องผ่านพฤติกรรมของตัวละครที่ปรากฏในเนื้อเรื่องของนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ตลอดทั้งเนื้อเรื่อง

6. ผลการศึกษา

ผู้วิจัยพบการนำเสนอประเด็นแนวคิดความแปลกวิสัยถูกนำเสนอทั้งในระดับการเล่าเรื่องและเนื้อเรื่อง รวมถึงความสอดคล้องระหว่างความแปลกวิสัยกับพุทธปรัชญา ดังนี้

6.1 ประเด็นแนวคิดความแปลกวิสัยในระดับการเล่าเรื่อง

ในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ถูกแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 มีจำนวน 6 บท และตอนที่ 2 มีจำนวน 4 บท โดยเป็นการเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครเพียงตัวเดียว (focalisation interne) คือเมอร์โซ การเล่าเรื่องในนวนิยายเรื่องนี้ไม่ได้มีลักษณะแบบนวนิยายคลาสสิก หากแต่เป็นการเล่าเรื่องแบบไม่มีโครงเรื่องที่เด่นชัดรวมถึงไม่มีข้อขัดแย้งอย่างชัดเจน มีลักษณะโครงเรื่องที่แสดงโชคชะตาผ่านการนำเสนอเหตุการณ์ต่างๆ และเน้นพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดแปลกวิสัยตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ได้แก่

6.1.1 การพรรณนาและบรรยายถึงการตายและงานศพแม่ของเมอร์โซ โดยถูกนำเสนอตั้งแต่ประโยคแรก

(1) “วันนี้สินะที่แม่ตาย หรืออาจจะเมื่อวาน ผมก็ไม่รู้ ผมได้รับโทรเลขจากศูนย์พักพิงว่า ‘แม่เสียชีวิต พิธีฝังพรุ่งนี้ ขอแสดงความนับถือ’ ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น บางทีอาจจะเป็นเมื่อวานก็ได้” (Camus, 1942a, p. 9) แสดงให้เห็นถึงความแปลกวิสัยในเรื่องของเวลา ที่ปกติแล้วการส่งโทรเลขด้วยข้อความสั้นๆ จำเป็นต้องให้ข้อมูลวันและเวลาอย่างชัดเจน เนื่องจากผู้ส่งและผู้รับอาจไม่ได้รับในเวลาเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสับสนเรื่องของวันและเวลาได้ ดังที่เมอร์โซเองก็ไม่แน่ใจว่าเป็นวันไหน วันนี้หรือเมื่อวาน และดูเหมือนว่าไม่ว่าจะวันไหน สำหรับเมอร์โซแล้วก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญมากนัก หรือแม้แต่เมื่อพนักงานเผาศพถามเมอร์โซถึงอายุของแม่ของเมอร์โซ เขาก็ไม่สามารถตอบได้ หรือการพรรณนาถึงสภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละเหตุการณ์ ทั้งในงานศพของแม่ของเมอร์โซ หรือในฉากตอนที่เมอร์โซฆ่าชายชาวอาหรับ หรือแม้แต่เมื่อเมอร์โซอยู่ในเรือนจำและถูกตัดสินประหารชีวิต

(2) “ห้องพักรมมีแดดจ้า แผลงมาถึงพื้นดิน ความร้อนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผมไม่รู้ว่าทำไมต้องคอยนานขนาดนี้กว่าจะได้ออกเดิน ผมร้อนมากเพราะใส่เสื้อผ้าสีเข้ม” (Camus, 1942a, p. 26)

(3) “[...] รอบๆ ตัวผม มีแต่ห้องทุ่งที่ร้อนระอุเหมือนเดิม เพราะแสงแดดร้อนเหลือจะทน” (Camus, 1942a, p. 28)

จากตัวอย่างข้างต้น เมอร์โซเล่าถึงเหตุการณ์งานศพแม่ของเขา แต่เขากลับพรรณนาถึงธรรมชาติรอบๆ ตัวแสดงให้เห็นภาพปฏิกิริยา (Paradoxe) ระหว่างสิ่งที่เมอร์โซเล่ากับความคาดหวังของสังคมส่วนใหญ่ที่อยากให้เมอร์โซแสดงความอาลัยต่อการจากไปของแม่ของเขา

6.1.2 การนำเสนอภาพชีวิตประจำวันของเมอร์โซ หลังจากพิธีฝังศพแม่ของเขา

4) “ผมแทบไม่อยากจะลุกขึ้นจากเตียงเลย เพราะว่ายารู้สึกเหนื่อยกับเมื่อวานนี้ ตอนที่ผมกำลังโกนหนวด ผมก็ถามตัวเองว่าจะทำอะไรดีและผมก็ตัดสินใจไปว่ายน้ำเล่น” (Camus, 1942a, pp. 31-32)

(5) “กินข้าวเสร็จ ผมก็รู้สึกเบื่อๆ ไม่รู้จะทำอะไรดี จึงเดินเล่นไปตามห้องต่างๆ ในอะพาร์ตเมนต์” (Camus, 1942a, p. 34)

(6) “ผมคิดว่ามันก็เหมือนวันอาทิตย์อื่นๆ ตอนที่ศพของแม่ก็ถูกฝังไปแล้วและผมก็ต้องกลับไปทำงานก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง” (Camus, 1942a, p. 40)

(7) “วันนี้ ผมมีงานต้องทำมากที่ทำงาน [...] บนโต๊ะทำงาน มีงานเกี่ยวกับเอกสารการเบิกจ่ายจำนวนมากที่ต้องจัดการให้เสร็จเรียบร้อยทั้งหมด” (Camus, 1942a, p. 41)

(8) “เรา (ผมและแอมานุแอล) มาถึงร้านอาหารของเซแลสต์ด้วยเหวี่ยงที่เปียกโชก [...] ผมกินด้วยความรวดเร็ว ตามด้วยกาแฟ ต่อจากนั้นผมก็กลับไปห้องของผม นอนพักเล็กน้อยเพราะว่าตึ่มไวน์เยอะเกินไปหน่อย พอตื่นนอน ผมก็อยากสูบบุหรี่ ตอนนี้ผมสายมากแล้ว ก็เลยต้องวิ่งไปขึ้นรถราง ผมทำงานตลอดช่วงบ่าย อากาศร้อนมากในที่ทำงานและพอตอนเย็นๆ ขณะที่เดินออกจากที่ทำงาน ผมรู้สึกมีความสุขที่จะได้เดินเรื่อยๆ เลียบท่าเรือเพื่อกลับบ้าน ท้องฟ้าเป็นสีคราม ผมรู้สึกสบายใจ อย่างไรก็ตาม ผมก็ตรงกลับบ้านเลยเพราะอยากจะได้รีชมตึ่มไวน์ฝรั่งเศส” (Camus, 1942a, pp. 42-43)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าเมอร์โซยังใช้ชีวิตตามปกติเหมือนเช่นทุกวัน เขายังไปทำงาน ทำกิจวัตรส่วนตัว แต่ที่ปรากฏเด่นชัดจากการเล่าเรื่องของเขาคือเขาดำเนินชีวิตไปตามจังหวะของอารมณ์และความรู้สึก เขาไม่ได้วางแผนใดๆ ให้กับชีวิตมากนัก ทั้งในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน กามูว์เห็นว่าชีวิตมนุษย์นั้นไร้เหตุผล มนุษย์ต้องทำอะไรต่าง ๆ อย่างซ้ำซากและจำเจ เขาจึงต้องการนำเสนอว่าจริงๆ แล้วชีวิตไม่ได้มีความหมายหรือสาระใดๆ ให้มนุษย์เข้าไปจับต้องหรือคาดหวัง ดังที่เขาเขียนไว้ใน *Carnets* เล่มที่ 1 ว่า “คนที่ตั้งความคาดหวังและคนที่ทำงานในออฟฟิศตอนนี้ เขาก็ไม่ได้ทำอะไรอีก นอกจากกลับบ้าน นอน คอยเวลาอาหารเย็นพร้อมกับสูบบุหรี่ แล้วก็เข้านอนอีกครั้ง กลับไปจนกระทั่งถึงตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น พอวันอาทิตย์ เขาก็ตื่นนอนสายๆ และเปิดหน้าต่าง มองดูสายฝน หรือไม้ก็แสงแดด ผู้คนเดินผ่านไปมา หรือไม้ก็ความเงียบสงบ เขาทำอย่างนั้นตลอดทั้งปี เขาคอย คอยที่จะหมดลมหายใจ จะหวังอะไรมากไปกว่านี้...” (1937 อ้างถึงใน Korichi, 2005, p. 144)

6.1.3 การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

ตัวละครรองที่เมอร์โซมีปฏิสัมพันธ์ด้วยอย่างชัดเจน ได้แก่ เรมงและซาลามาโน (Salamano) โดยความสัมพันธ์กับซาลามาโนคือภาพสะท้อนของความแปลกวิสัยและไร้เหตุผล เพราะทั้ง 2 คนอาศัยอยู่ในตึกเดียวกัน ชั้นเดียวกัน พวกเขาเป็น “เพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ติดกัน” (*voisin de palier*) แต่ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ของพวกเขาคือการอยู่แค่ร่วมตึกเดียวกันเท่านั้น ขณะที่เมอร์โซเองก็รู้ว่าเขาเลียดสนิทไว้ตัวหนึ่งและเขาจะพาสุนัขของเขาออกไปเดินเล่นวันละ 2 ครั้ง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ของซาลามาโนกับสุนัขของเขาเป็นเหมือนไม้เบื่อไม้เมากันตลอดเวลา เขามักจะก่นด่าสุนัขของเขาอยู่เป็นประจำ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่สุนัขของซาลามาโนหายไป พวกเขาทั้งสองคนจึงได้มีโอกาสวิสาสะกันอีก (Camus, 1942a, pp. 61-62) หลังจากซาลามาโนมาพบเขาเพื่อเล่าเรื่องราวสุนัขที่หายไปอย่างไร้ร่องรอย เขามาปรับทุกข์กับเมอร์โซ หลังจากที่เขาคิดติดต่อไปที่สถานกักกันสัตว์พบว่าสุนัขเขาไม่ได้อยู่ที่นั่น การเริ่มความสัมพันธ์ของซาลามาโนที่มีต่อเมอร์โซเป็นไปแบบไม่มีแบบแผน เกิดจากที่ซาลามาโนสูญเสียสุนัขไปทำให้เขาเสียใจ จึงต้องการหาเพื่อนคุยเพื่อปรับทุกข์ ซึ่งความรู้สึกของเขาที่มีต่อสุนัขเกิดจากการสูญเสีย ทำให้เขาไม่มีเพื่อนคุยในชีวิตประจำวันและไม่มีสัตว์เลี้ยงที่คอยฟังเสียงเขาก่นด่าหรือระบายอารมณ์ ทั้งหมดนั้นคือสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของทั้งเขาและสุนัข ความสัมพันธ์ของซาลามาโนกับเมอร์โซจึงไม่ได้เกิดจากความต้องการของทั้งสองคน แต่ดูเหมือนเป็นเหตุบังเอิญ เกิดขึ้นจากความโดดเดี่ยว

⁷ ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนว่า «Le type qui donnait toutes les promesses et qui travaille maintenant dans un bureau. Il ne fait rien d'autre part, rentrant chez lui, se couchant et attendant l'heure du dîner en fumant, se couchant à nouveau et dormant jusqu'au lendemain. Le dimanche, il se lève très tard et se met à sa fenêtre, regardant la pluie ou le soleil, les passants ou le silence. Ainsi toute l'année. Il attend. Il attend de mourir. À quoi bon les promesses, puisque de toute façon...».

ของทั้งคู่ ด้วยซาลามาโนสสูญเสียสุนัข ส่วนเมอร์โซสูญเสียแม่ การรับรู้ต้องการชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์เกิดขึ้นได้โดยไม่มีจุดหมายใดๆ

เมอร์โซยังมีเพื่อนบ้านที่รู้จักอีกคนหนึ่ง ชื่อว่าเรมง ซึ่งเขาจะทักเมอร์โซเสมอและบางครั้งทั้งสองคนก็สนทนาปราศรัยกันบ้างเป็นครั้งคราว การที่เมอร์โซยอมพูดคุยกับเรมงก็เพราะ (9) “ผมไม่มีเหตุผลอะไรที่จะไม่คุยกับเขา” (Camus, 1942a, p. 45) ดังนั้น ความสัมพันธ์ของทั้งสองคนจึงไม่มีความตั้งใจที่จะเป็นเพื่อนกันอย่างแท้จริง เรมงเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมของเขา นอกจากนี้ เขายังชอบใช้กำลังกับแฟนสาวที่เป็นชาวอาหรับ เพื่อนบ้านหลายคนไม่ชอบเรมงเท่าใดนัก โดยเรมงต้องการจะแก้แค้นแฟนสาวที่เขาคิดว่ามาหลอกหลวงเขา เขาขอร้องให้เมอร์โซเขียนจดหมายขมขู่ ซึ่งเมอร์โซก็รับปากที่จะช่วย หลังจากที่เมอร์โซช่วยเขาเขียนจดหมาย เรมงจึงรู้สึกสนิทสนมกับเมอร์โซมากขึ้น

6.1.4 ความสัมพันธ์กับมารี ในช่วงแรกของเนื้อเรื่อง เมื่อเมอร์โซกับมารีพบกัน ความสัมพันธ์จะเน้นในเรื่องของความต้องการทางกายซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ เนื่องจากทั้งสองคนเคยรู้จักกันมาก่อนและน่าจะจะมีใจให้กัน โดยทั้งสองคนมักใช้เวลาร่วมกันในสถานที่ต่างๆ เช่น ที่สระว่ายน้ำ ในโรงภาพยนตร์ ที่บ้านของเมอร์โซและที่ทะเล

(10) “ผมช่วยพยุงเธอขึ้นไปนอนบนแพยางและมือไปโดนหน้าอกเธอ [...] ผมทะลึ่งตัวขึ้นไปนอนกับเธอบนแพยาง อากาศกำลังสบาย ผมเอนศีรษะไปพิงบนหน้าท้องของเธอโดยทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ เธอไม่ว่าอะไร ผมจึงอยู่ทำนั่นต่อไป” (Camus, 1942a, p. 32)

(11) “เธอแนบขามาชิดกับผม ผมเลยลูบคลำหน้าอกเธอ พอหนังไถลจับ ผมก็จูบเธอ แต่เงอะงะไปหน่อยตอนที่ออกจากโรงหนัง เธอก็มาที่บ้านผม” (Camus, 1942a, p. 33)

(12) “มารีว่ายเข้ามาบอกผม ตัวของเราแนบชิดติดกัน แล้วเธอก็แนบปากเธอกับปากผม ลิ้นเธอทำให้ปากผมรู้สึกเย็นวาบขึ้น เราม้วนตัวไปตามกระแสน้ำครุ่นหนึ่ง เมื่อขึ้นมาผลัดเสื้อผ้าบนฝั่ง มารีมองผมด้วยสายตาเป็นประกาย ผมจูบเธอ จากนั้นเราก็ไม่ได้พูดคุยอะไรกันอีก ผมเดินโอบเธอรีบไปหารถเมล์กลับบ้าน เพื่อที่เราจะได้ขึ้นเตียงด้วยกัน” (Camus, 1942a, p. 56)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองคนที่เป็นความสัมพันธ์ทางกายมากกว่าจะเป็นความรู้สึกที่ลึกซึ้งและทั้งสองคนพอใจที่จะมีความสุขอยู่กับปัจจุบันขณะ อย่างไรก็ตาม มารีได้เอ่ยปากถามถึงความรู้สึกที่แท้จริงกับเมอร์โซและเอ่ยถามถึงเรื่องการแต่งงาน

(13) “[...] เธอถามผมว่ารักเธอไหม ผมตอบไปว่ามันไม่มีความหมายอะไร ซึ่งผมหมายถึงว่าไม่ เธอเลยดูเศร้าไป” (Camus, 1942a, p. 56)

(14) “ในตอนเย็น มารีมารับผมและถามผมว่าอยากแต่งงานกับเธอหรือเปล่า ผมตอบไปว่ายังก็ไม่ได้ เราจะแต่งงานก็ได้ถ้าเธอต้องการ เธออยากจะรู้ว่าผมรักเธอหรือไม่ ผมก็ตอบไปว่าเคยบอกไปแล้วครั้งหนึ่งว่าความรักไม่ได้มีความหมายอะไร แต่มันน่าจะผมก็คงไม่ได้รักเธอ ‘ถ้าอย่างนั้น เธอแต่งงานกับฉันทำไมล่ะ’ เธอถามผมก็อธิบายให้ฟังว่ามันไม่สำคัญอะไรเลย ถ้าเธอต้องการ เราก็จะแต่งงานกัน” (Camus, 1942a, p. 67)

แม้ความสัมพันธ์ของทั้งเมอร์โซและมารีจะดูเหมือนสอดคล้องกันในเบื้องต้น แต่การกลับวางความสัมพันธ์ของเมอร์โซกับมารีให้เป็นภาพปฏิภาค (Antithèse) โดยให้มารีเป็นภาพแทนของผู้หญิงทั่วไปที่ต้องการความรักและความมั่นคงทางกฎหมายและจิตใจตามแบบอย่างขนบธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติกันมาของสังคม

ขณะที่เมอร์โซมองในสิ่งตรงกันข้าม เขาเห็นว่าสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไม่มีความสำคัญอะไรในชีวิตเขา ความสัมพันธ์ของเขากับมารีจึงเป็นไปโดยไม่มีแบบแผนใดๆ เขาทำตามความรู้สึกของมนุษย์ผู้ชายคนหนึ่งต้องการผู้หญิงเพื่อตอบสนองความต้องการทางกาย อีกทั้งเมอร์โซไม่ได้ให้ความสำคัญกับความรักเพราะเขาเห็นว่าความสัมพันธ์กับมารีกับความรักไม่ใช่เรื่องเดียวกัน

6.1.5 การฆาตกรรมชายชาวอาหรับบนชายหาดของเมอร์โซดูเหมือนว่าไม่ได้เกิดจากแรงจูงใจใดๆ หรือความขัดแย้งที่มีมาก่อนหน้านี้ เพราะเขาบังเอิญเจอชายชาวอาหรับคนที่เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับเรมง โดยที่เขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ได้เข้าร่วมการทะเลาะวิวาทนั้น การฆาตกรรมที่ไม่มีเหตุผลที่ชัดเจนและดูเหมือนจะเกิดจากธรรมชาติและบรรยากาศในเวลานั้นบีบคั้นทำให้เขากระทำการลงไป ทั้งหมดสะท้อนถึงความแปลกวิสัยของการกระทำและการตัดสินใจของเมอร์โซและนำไปสู่โศกนาฏกรรมในชีวิตของเขาในเวลาต่อมา

(15) “ผมคิดว่าแค่ผมหันหลังกลับ เรื่องทุกอย่างก็จะจบ [...] ก็เพราะความร้อนที่แผดเผา ผมจึงทนไม่ไหวอีกต่อไปแล้ว ดังนั้นผมจึงขยับก้าวไปข้างหน้า แม้จะรู้ดีว่า มันเป็นเรื่องที่โง่ [...] แต่ผมได้ก้าวไปแล้วหนึ่งก้าวแล้วคนเดียวเท่านั้น คราวนี้ชายชาวอาหรับยังไม่ทันได้ลุกขึ้น ก็ชักมีดออกมาทางผมซึ่งกระทบกับแสงแดด แสงแดดทำให้เหล็กสะท้อนเป็นประกายแวววับพุ่งใส่หน้าผม [...] แล้วทุกสิ่งก็สิ้น ทะเลปั่นป่วน พัดคลื่นลูกโตและหนักหน่วง ผมรู้สึกเหมือนว่าท้องฟ้าเปิดออกพร้อมกระหน่ำฝนลูกไฟลงมา ร่างผมทั้งเกร็งและเครียด ผมกำปิ่นแน่น ไก่ปิ่นสลักเลื่อน ผมสัมผัสผ้าปิ่น และทันใดนั้นเองทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มขึ้น [...] ผมยิงไปอีกสี่นัดซ้อนบนร่างที่ไม่ไหวติง กระสุนเจาะลึกลงไปโดยไม่ทั้งร่อนรอยและเสียงปืนทั้งสี่นัดนั้นเองเป็นเหมือนการเคาะสี่ครั้งลงบนประตูแห่งเคราะห์กรรม” (Camus, 1942a, pp. 91-93)

6.1.6 กระบวนการสอบสวนและการตัดสินใจโทษในคดีฆาตกรรมชายชาวอาหรับของเมอร์โซ โดยในตอนที่ 2 ของนวนิยาย เมอร์โซเล่าถึงชีวิตที่เขาอยู่ในห้องขังเป็นระยะเวลาหลายเดือนและเล่าถึงกระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่ได้เน้นเรื่องการฆาตกรรม แต่กลับเน้นพฤติกรรมที่เขาไม่ร้องไห้หรือไม่แสดงความเสียใจในพิธีศพของแม่ของเขา อีกทั้งพฤติกรรมอื่นๆ ของเขา เช่น เขายังสูบบุหรี่ ดื่มกาแฟและไปดูหนังกับผู้หญิงของเขาในวันถัดไป ซึ่งทั้งผู้พิพากษาได้สวน ประธานศาลและอัยการมองว่าเมอร์โซผิดแผกไปจากบุคคลทั่วไปในสังคม ทุกคนล้วนแต่พยายามหาสาเหตุและแรงจูงใจในการฆาตกรรมที่เน้นเรื่องศีลธรรมมากกว่าความผิดจริง

(16) “เขา (ทนาย) นั่งลงบนเตียงและอธิบายกับผมว่าพวกเขาได้ไปหาข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของผม พวกเขาทราบมาว่าแม่ของผมเพิ่งจะตายไปเมื่อไม่นานนี้ที่บ้านพักคนชรา เขาได้ไปสอบสวนกันที่เมอร์ริ่งโก อัยการรับทราบว่า ‘ผมได้แสดงอาการไม่ทุกข์ร้อน’ ในวันฝังศพแม่’” (Camus, 1942a, pp. 91-99)

นอกจากนี้ยังมีการสืบพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบ้านพักคนชราจำนวนหนึ่ง เช่น ผู้อำนวยการบ้านพักคนชรา คนเฝ้าประตู เปแร็ส (Pérès) รวมถึงบุคคลที่อยู่รอบตัวเมอร์โซ ได้แก่ เรมง มาซง (Masson) ซาลาโมนา มารี และเซแล็สดี (Céleste) ซึ่งหากพิจารณาแล้วมีเพียงเรมงที่น่าจะเกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมชายชาวอาหรับที่เป็นพี่ชายของแฟนสาวของเรมงที่เมอร์โซช่วยเขาเขียนจดหมายขมขู่เธอ ระหว่างการสืบความ คำถามที่ประธานผู้พิพากษาถามเมอร์โซหรือพยานก็ยังคงเป็นเรื่องงานศพแม่ของเมอร์โซ

(17) “เขา (ประธานผู้พิพากษา) บอกผมว่าตอนนี้จะเริ่มตั้งคำถามที่เหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกับคดีนี้ แต่มันมีความสัมพันธ์กัน ผมเข้าใจว่าจะถามถึงแม่อีกและผมรู้สึกเบื่อมาก” (Camus, 1942a, p. 133)

การชักพยานหลายคนยังคงเน้นย้ำเหตุการณ์งานศพแม่ของเมอร์โซ โดยผู้อำนวยการบ้านพักคนชราได้ให้ข้อมูลแก่ประธานผู้พิพากษาว่า (18) “[...] ผมไม่อยากดูศพของแม่ ผมไม่ร้องไห้แม่แต่ครั้งเดียวและผมก็จากไปทันทีหลังพิธีการฝังศพโดยไม่รำลือที่หลุมฝังศพ อีกสิ่งที่ทำให้เขาประหลาดใจก็คือพนักงานพิธีการฝังศพได้บอกว่าผมไม่รู้อายุของแม่” (Camus, 1942a, p. 135)

การนำเสนอให้เห็นถึงความแปลกวิสัยของการสอบสวนในคดีฆาตกรรมชายชาวอาหรับของเมอร์โซว่า แทนที่เขาจะถูกสอบสวนถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฆาตกรรม แต่ทว่าเขากลับถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์การตายของแม่ของเขา หรือการพยายามโน้มน้าวใจให้เขาเชื่อในศาสนาและพระเจ้า ความผิดที่แท้จริงของเขาจึงดูเหมือนจะไม่ใช่การฆาตกรรมชายชาวอาหรับ แต่เป็นการไม่ร้องไห้ในงานศพของแม่และความเฉยชาของเขาต่อชีวิต นั่นคือสิ่งที่ผู้พิพากษาและสังคมไม่อาจยอมรับได้ ในที่สุด ศาลก็ตัดสินโทษประหารชีวิตเขา

6.2 ความแปลกวิสัยในระดับเนื้อเรื่องผ่านพฤติกรรมของตัวละคร

นอกจากแนวคิดความแปลกวิสัยจะถูกนำเสนอผ่านการดำเนินเนื้อเรื่องแล้ว ยังถูกนำเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละครหลักคือเมอร์โซที่มีปฏิสัมพันธ์กับตัวละครตัวอื่นๆ ตลอดทั้งเนื้อเรื่อง เช่น

6.2.1 การแสดงอารมณ์เฉยชากับทุกอย่างที่อยู่รอบตัว โดยตั้งแต่เริ่มต้นเนื้อเรื่อง ในวันที่เขาได้รับโทรเลขว่าแม่ของเขาเสียชีวิต เขาไม่ได้แสดงความเสียใจหรืออาลัยอาวรณ์ต่อผลงานศพของแม่

(19) “[...] ต่อมาอีกครั้งหนึ่ง เขา (พนักงานเผาศพ) ถามว่า ‘ศพแม่คุณหรือ’ ผมก็ตอบไปว่า ‘ใช่ครับ’ เขาถามต่อว่า ‘เธอแก่แล้วหรือ’ ผมตอบไปว่า ‘ก็อย่างนั้นละ’ เพราะว่าผมจำอายุที่แท้จริงของแม่ไม่ได้” (Camus, 1942a, p. 28)

รวมถึงการเล่าพิธีฝังศพที่บรรยายพฤติกรรมของเมอร์โซที่ไม่แสดงอารมณ์และความรู้สึกเสียใจอย่างที่เขาจะต้องเกิดขึ้นหลังจากการสูญเสียแม่ไป ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่หรือตามที่อภิปรายย้ำ

(20) “[...] จู่ๆ ผมก็อยากสูบบุหรี่ขึ้นมา แต่ก็ลังเลอยู่เพราะไม่รู้ว่าจะสูบได้หรือเปล่าต่อหน้าศพแม่ ผมก็ใคร่ครวญอยู่แล้วก็เห็นว่าไม่เป็นอะไร” (Camus, 1942a, p. 17)

อีกทั้งในช่วงเคลื่อนขบวนศพของแม่ เมอร์โซกลับพรรณนาถึงอากาศที่ร้อนอบอ้าวและความรู้สึกไม่สบายตัวของเขา ในขณะที่ผู้คนรอบข้างที่อยู่ในงานศพของเขากลับแสดงอารมณ์ต่างๆ ออกมา ไม่ว่าจะเป็นการร้องไห้ ความอาลัย การนั่งสงบ ส่วนเมอร์โซกลับแสดงพฤติกรรมอันเป็นปกติและยังรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องไปร่วมงานศพของตัวเอง เมื่อคนเผาศพถามว่าเขาอยากเห็นศพแม่ไหม เขาก็ตอบว่า (21) “ไม่ละ” (Camus, 1942a, p. 14) โดยไม่มีเหตุผล (22) “ผมก็ไม่รู้ว่าเพราะอะไร” (Camus, 1942a, p. 14) แสดงให้เห็นว่าเขารู้สึกเฉยต่อการตายของแม่ของเขาเหมือนกับการดำเนินชีวิตในเรื่องอื่นๆ

นอกจากนี้ เขายังเล่าถึงการใช้ชีวิตอันเป็นปกติของเขา เขายังคงบรรยายถึงแสงแดด ออกไปเที่ยวและมีสัมพันธ์กับแฟนสาว สูบบุหรี่ ไปในสถานที่ที่เคยไปและพูดคุยกับผู้คนรอบข้างอย่างเคยทำ เขาไม่ได้ให้ความหมายสิ่งใดเป็นพิเศษ หรือแม้แต่ชีวิตการทำงานของเมอร์โซ เขาก็แสดงให้เห็นว่าการทำงานเป็นแค่กิจกรรมหนึ่งของชีวิตที่เขาต้องทำในแต่ละวัน เขาจึงไม่สนใจความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเหมือนผู้คนในสังคมทั่วไป

(23) “เขา (เจ้านาย) ตั้งใจจะเปิดสำนักงานอีกแห่งหนึ่งที่ปารีสในการจัดการธุรกิจของเขาที่นั่นโดยตรงกับบริษัทใหญ่ๆ ทั้งหลายและเขาต้องการรู้ว่าผมอยากไปที่นั่นไหม มันจะทำให้ผมได้ไปใช้ชีวิตอยู่ที่ปารีสและในแต่ละปีก็จะได้เดินทางด้วย ‘คุณยังหนุ่มอยู่ ดูเหมือนว่ามันน่าจะเป็นชีวิตที่คุณพอใจนะ’ ผมก็ตอบไปว่า ก็ใช่ แต่เอาจริงๆ แล้ว ผมยังงี้ก็ได้ เขาถามอีกว่าผมไม่สนใจในการเปลี่ยนแปลงในชีวิตบ้างหรือ ผมก็ตอบไปอีกว่าคนเราไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรในชีวิตหรอก ทุกชีวิตมีค่าเท่ากันและชีวิตของผมก็น่าพอใจอยู่ [...] ผมไม่อยากจะให้เขาไม่พอใจหรอกนะ แต่ก็มองไม่เห็นเหตุผลที่จะต้องเปลี่ยนชีวิตของตัวเอง เมื่อใคร่ครวญดีแล้ว ผมก็ไม่ทุกข์ร้อนอะไร” (Camus, 1942a, pp. 66-67)

6.2.2 การแสดงความต้องการความมั่นคงในความรักของมารี นั่นคือการแต่งงานที่เปรียบเสมือนสัญญาประชาคมของคนสองคนที่ต้องการใช้ชีวิตร่วมกัน หากแต่ได้รับการตอบสนองด้วยความรู้สึกเฉยชาจากเมอร์โซ เธอและเขาจึงเป็นเสมือนขั้วตรงข้ามของความรู้สึก เธอย้ำถามเรื่องความรักกับเมอร์โซถึงสองครั้ง (ตัวอย่างที่ 13-14) มารีจึงเป็นตัวแทนของชนบและวิถีที่ปกติ เธอเป็นหญิงสาวที่ต้องการทั้งความสัมพันธ์ทางกายและทางใจ (24) “เธอบอกว่าการแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญ ผมก็ตอบไปว่า ‘ไม่เลย’ เธอหนึ่งเงิบไปครู่หนึ่งและมองผมอย่างเงิบๆ” (Camus, 1942a, p. 67) ขณะที่เมอร์โซมองว่าการแต่งงานนั้นไม่สำคัญใดๆ

แม้ว่าเขาจะพอใจทั้งการออกไปดูหนังหรือการมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับมารี แต่ความรู้สึกที่แท้จริงของเขา คือเขาแค่พอใจที่จะกระทำเช่นนั้น แต่ไม่ได้ต้องการการแต่งงานกับเธอ แม้ว่าจะถูกถามย้ำจากเธอ เขาก็ยังคงยืนยันความรู้สึกของเขาเช่นนั้น เพราะเขาไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแต่งงาน

6.2.3 การแสดงความรักและความซิงของซาลาโมโนต่อสุนัขที่เขาเลี้ยง ในขณะที่เขาอยู่กับสุนัขของเขา เขากินด่ำและตีสุนัขของเขาตลอดเวลา เขากะทำอย่างนั้นทุกวันเป็นประจำแล้วซ้ำเล่าตลอดระยะเวลา 8 ปี โดยไม่มีเหตุผลใดๆ การกระทำทารุณแรงของเขาเป็นเหมือนสิ่งที่ต้องกระทำเพื่อให้ชีวิตของเขาผ่านไปได้ในแต่ละวัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมอร์โซและคนอื่นอย่างเรมก็สังเกตเห็น แต่เมื่อสุนัขหายไป เขากลับรู้สึกกระวนกระวาย ออกค้นหามันตลอดเวลา โดยมีเมอร์โซเข้าไปรับรู้และเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ เมอร์โซเองยังรู้สึกถึงความสัมพันธ์อันแปลกวิสัยของซาลาโมโนกับสุนัขของเขา เมื่อเมอร์โซได้แนะนำให้เขาไปดูที่โรงเก็บสุนัข โดยอาจเสียค่าปรับบ้างเล็กน้อย แต่ซาลาโมโนกลับสบถออกมาว่า (25) “เสียเงินเสียทองให้ไอ้หมาเน่าๆ อย่างนั้นนะหรอ ปล่อยให้มันอดตายไปซะดีกว่า” แล้วแกก็ด่ามันเสียอีกยี่สิบ [...]” (Camus, 1942a, p. 62) แต่เขาก็ยังกังวลกับสุนัขของเขาและถามเมอร์โซว่า (26) “พวกเขาจะไม่เอามันไปจากผมใช่ไหมคุณเมอร์โซ พวกเขาจะเอามันมาคืนผมใช่ไหม ไม่อย่างนั้น ผมจะอยู่อย่างไร” (Camus, 1942a, p. 63) เมื่อเมอร์โซบอกกับเขาว่า (27) “[...] สถานกักกันสัตว์จะเก็บสุนัขไว้ 3 วันเพื่อคืนเจ้าของ ต่อจากนั้นพวกเขาถึงจะจัดการอย่างเหมาะสม เขามองผมเงิบๆ จากนั้นเขาพูดว่า ‘สวัสดีครับ’ แล้วเขาก็ปิดประตู ผมได้ยินเสียงเดินไปเดินมา มีเสียงเตียงดังขึ้นและก็มีเสียงเบาๆ แปลกๆ ลอดผ่านผนังห้องออกมา ผมรู้เลยว่าเขากำลังร้องไห้” (Camus, 1942a, p. 63)

ซาลาโมโนเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความแปลกวิสัยในการสร้างความสัมพันธ์กับสุนัขที่อยู่เคียงข้างเขาตลอดระยะเวลาหลังจากที่เขาสูญเสียภรรยาไป หลังจากมันหายไป เขาแสดงให้เห็นว่าในความเป็นจริงแล้วเขารู้สึกโดดเดี่ยวและแสดงว่าเขามีความผูกพันกับสุนัขของเขา แต่เขากลับไม่เคยแสดงความรักต่อมันเมื่อมันยังอยู่ด้วย

6.2.4 การแสดงอารมณ์ของเรมง เพื่อนบ้านของเมอร์โซอย่างไม่สมเหตุสมผล เขาเป็นชายที่ชอบความรุนแรงและชอบควบคุมแฟนสาว เมื่อพบเจอเมอร์โซ เขากลับคุยโวโอ้อวดถึงอุปนิสัยที่ชอบความรุนแรงของเขา

(28) “คุณน่าจะเข้าใจผมนะ คุณเมอร์โซ ไม่ใช่เพราะผมเป็นคนใจร้ายหรืออะไรนะ แต่ผมเป็นคนอารมณ์ร้อน ไอ้หมอนั่นมันพูดกับผมว่า ‘ถ้าเอ็งเป็นลูกผู้ชาย ก็ลงมาจากตรงเลย’ ผมก็บอกมันไปว่า ‘ไปให้พ้น อยู่เฉยๆ เอะ’ มันก็บอกกับผมว่าผมไม่ใช่ลูกผู้ชาย ผมจึงลงจากตรงและถามมันว่า ‘พอได้แล้ว ไม่งั้นฉันจะสั่งสอนแก’ มันตอบผมว่า ‘ยังไงเหอะ’ ผมก็เลยแจกหมัดให้มันไปที่หนึ่ง มันล้มลง ผมจะช่วยพยุงมันให้ลุกขึ้น แต่มันกลับถีบผม ผมเลยอัดมันด้วยเข่าสองที หนามันมีเลือดออก ผมถามมันว่าสะใจรึยัง มันตอบผมว่า ‘พอแล้ว’” (Camus, 1942a, pp. 46-47) เขายังเล่าถึงความสัมพันธ์กับแฟนสาวชาวอาหรับว่าเธอหลอกหลวงเขาและเขาต้องการจะแก้แค้นด้วยการเขียนจดหมายเพื่อตำหนิเธอและต้องการทำให้เธอเสียใจ แต่เขาไม่สามารถเขียนได้ จึงขอร้องเมอร์โซให้ช่วยเขา

6.2.5 การแสดงบทบาทของทนายความ ผู้พิพากษาใต้สวน ประธานศาลและอัยการ

ในตอนที่ 2 ของนวนิยายได้นำเสนอชีวิตของเมอร์โซในเรื่องจำและการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาล ทำให้เขาได้พบเจอและมีปฏิสัมพันธ์กับตัวละครใหม่อย่างทนายความที่จำเป็นต้องมีเพื่อแก้ต่างให้เขาในคดีฆาตกรรมชายชาวอาหรับ แม้ทนายความพยายามปกป้องเมอร์โซ หากแต่ทนายความกลับแสดงให้เห็นว่าเขาไม่เข้าใจเมอร์โซเท่าใดนัก บางครั้งก็แสดงอารมณ์หงุดหงิดและต้องการพยายามสร้างเรื่องราวใหม่ให้รูปคดี เมื่อเมอร์โซพยายามจะบอกความรู้สึกที่แท้จริงของเขา ทนายความกลับต้องการให้เขาโกหกตามที่ทนายความต้องการ เมื่อมีการเอ่ยถึงการตายและพิธีฝังศพแม่ของเมอร์โซ ทนายให้เขากล่าวถึงความรู้สึกที่แท้จริง แต่เขากลับตอบว่าเขาอยู่แล้วว่าแม่จะต้องตายในวันใดวันหนึ่ง ดังนั้นการตายของแม่ของเขาจึงเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับเขา แต่สิ่งนั้นทำให้ทนายความแสดงความไม่พอใจออกมา

(29) “เขาจัดแจงให้ผมสัญญาว่าจะไม่กล่าวเช่นนั้นต่อหน้าศาลกับอัยการด้วย” (Camus, 1942a, p. 100)

เมื่อเมอร์โซเข้าพบผู้พิพากษาใต้สวน⁸ เขาจะเอ่ยปากว่าอยากช่วยเหลือเมอร์โซ แต่การใต้สวนของเขากลับเน้นไปในเรื่องการโน้มน้าวให้เมอร์โซเชื่อในพระเจ้า แต่เมื่อเมอร์โซปฏิเสธ เขากลับแสดงความไม่พอใจและแสดงพฤติกรรมแปลกๆ ออกมา

(30) “ทันใดนั้น เขาลุกขึ้น เดินก้าวยาวๆ ไปสุดห้องทำงานอีกด้านหนึ่ง เปิดตู้ลิ้นชักเอกสาร เขาหยิบไม้กางเขนเงินออกมา ถือกวัดแกว่งไปมาตรงหน้าผม [...]” (Camus, 1942a, pp. 104-105)

ในกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีฆาตกรรมชายชาวอาหรับของเมอร์โซ ทั้งประธานศาลและอัยการผลัดกันซักถามพยาน ซึ่งพยานที่ขึ้นให้การจำนวนหนึ่งเป็นบุคคลที่ปรากฏในพิธีฝังศพแม่ของเมอร์โซ ดังนั้นการสืบสวนจึงเป็นการย้อนถามถึงเหตุการณ์ในวันนั้นมากกว่าจะถามถึงคดีฆาตกรรม

(31) “เขา (ประธานฯ) ถามผมว่าทำไมจึงส่งแม่ไปบ้านพักคนชรา” (Camus, 1942a, p. 133)

⁸ วิภาดา กิตติโกวิท อธิบายว่า “ในประเทศฝรั่งเศสมีระบบการใต้สวน (Procédure inquisitoire หรือ Inquisitorial system) โดยผู้พิพากษาใต้สวน (juge d'instruction) ซึ่งจะทำหน้าที่สืบหาความจริงจากพยานหลักฐานก่อนที่จะส่งฟ้องศาล” (กามูส์, 2558, น. 123)

(32) “เขา (ประธานฯ) ถามผู้อำนวยการว่าแม่เคยปรับทุกข์หรือบ่นเรื่องผมบ้างไหม ซึ่งผู้อำนวยการก็รับว่าใช่ แต่เป็นเพราะนิสัยของผู้ที่มาอยู่บ้านพักที่จะบ่นญาติทุกคน ประธานฯ ขอให้เขาเจาะจงว่าแม่เคยตำหนิผมบ้างไหม ที่สั่งท่านไปอยู่บ้านพักคนชรา ผู้อำนวยการก็ยังคงตอบว่าใช่” (Camus, 1942a, p. 135)

แม้แต่เรื่องการสูบบุหรี่และการดื่มกาแฟของเมอร์โซในงานศพแม่ของเขาก็ถูกหยิบขึ้นมาตั้งคำถาม ในการสืบสวนสอบสวนคดีฆาตกรรมในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน เมื่อคนเฝ้าประตูให้การว่าเมอร์โซไม่ยกดูศพแม่ของเขาพร้อมกับสูบบุหรี่ นอนหลับและดื่มกาแฟใส่นม คนทั้งห้องสอบสวนรู้สึกประหลาดใจ โดยเฉพาะอัยการ มีปฏิกิริยาทันที

(33) “เขา (อัยการ) ให้คนเฝ้าประตูเล่าซ้ำในเรื่องกาแฟใส่นมและเรื่องบุหรี่ อัยการมองดูผมด้วยสายตาเยาะเย้ย” (Camus, 1942a, p. 137) แม้ว่าเขาจะทราบว่าคนเฝ้าประตูเองเป็นผู้เสนอกาแฟให้เมอร์โซ แต่อัยการก็ยังคงกล่าวว่า

(34) “[...] พวกเขา (คณะลูกขุน) จะสรุปว่า ‘คนแปลกหน้าอาจเสนอกาแฟได้ แต่ลูกชายควรปฏิเสธเมื่ออยู่หน้าศพของผู้ที่ให้กำเนิดแก่เขา’” (Camus, 1942a, p. 138)

(35) “อัยการลุกขึ้นท่าทางเคร่งเครียดและด้วยน้ำเสียงที่ตึงตัง เขาชี้มาที่ผม พูดซ้ำๆ ว่า ‘ท่านคณะลูกขุน วันรุ่งขึ้นหลังจากการตายของแม่ของเขา ชายผู้นี้ได้ไปว่ายน้ำ มีความสัมพันธ์ที่ไม่ปกติ และหัวเราะตอนดูหนังตลก ข้าพเจ้าไม่มีอะไรจะกล่าวมากไปกว่านี้แล้ว’” (Camus, 1942a, p. 142)

(36) “อัยการได้หันไปทางคณะลูกขุนและประกาศว่า ‘ชายคนเดียวเท่านั้นที่ได้ปล่อยตัวเสเพลอย่างน่าอัปยศ ในวันรุ่งขึ้นหลังจากการตายของแม่ของเขาได้ฆ่าคนตายด้วยสาเหตุอันเหลวไหลที่สุดและเพื่อจัดการกับเรื่องที่ไร้ศีลธรรมที่อธิบายไม่ได้’” (Camus, 1942a, p. 145) และสุดท้ายก่อนจะสิ้นสุดการพิจารณาคดี อัยการได้ปิดท้ายการไต่สวนพยานทั้งหมด

(37) “เขากล่าวอย่างหนักแน่นว่า ‘ข้าพเจ้าขอกล่าวหาชายผู้นี้ว่าเขาได้ฝังศพแม่ของเขาด้วยจิตใจแห่งฆาตกร’” (Camus, 1942a, p. 146)

จากตัวอย่างข้างต้น นอกจากอัยการจะเป็นผู้ทำหน้าที่ผดุงความยุติธรรมตามกฎหมายแล้ว เขายังทำหน้าที่ตัดสินผู้ต้องหาจากคุณค่าทางศีลธรรมและบรรทัดฐานของสังคม เขาพยายามตัดสินให้เมอร์โซมีทั้งความผิดในคดีฆาตกรรมและความผิดทางศีลธรรมไปพร้อมๆ กัน โดยเฉพาะเหตุการณ์การฝังศพแม่ของเขา อัยการจึงเป็นตัวแทนของสถาบันสังคมที่กำลังทำหน้าที่ตัดสินบุคคลคนหนึ่งที่ไม่ได้กระทำตามกฎหมายพร้อมกับไม่ปฏิบัติตามประเพณีปฏิบัติของสังคม ความแปลกวิสัยของพฤติกรรมอัยการก็คือเขาพยายามที่จะตัดสินความหมายมากกว่าความจริง

6.2.6 การปฏิเสธที่จะโกหกความรู้สึกที่แท้จริงของเมอร์โซ

ในเหตุการณ์การตายและงานศพของแม่เมอร์โซ เขาไม่ได้รู้สึกเสียใจหรือโศกเศร้า เขาจึงแสดงอารมณ์ปกติออกมา หรือเมื่อมารีขอเขาแต่งงานและถามความรู้สึกที่แท้จริงของเขา เขาก็ยังคงยืนยันกรณความรู้สึกที่มีต่อมารีในตอนท้ายเรื่อง แม้ว่าบาทหลวงจะเสนอให้เขาสำนึกความผิดบาปที่เขาได้ทำลงไป เพื่อที่จะทำให้เขาได้รับโทษเบาลง รอดจากโทษประหารชีวิตและสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ แต่เมอร์โซยอมที่จะเปิดเผยความจริงตามความรู้สึกและสัญชาตญาณของเขาอย่างซื่อสัตย์ เขาปฏิเสธศาสนา (38) “นับเป็นครั้งที่สามแล้วที่ผมปฏิเสธให้บาทหลวงประจำ

เรือนจำเข้าเยี่ยมผม ผมไม่มีอะไรจะคุยกับเขา ผมไม่อยากพูดอะไร [...]”(Camus, 1942a, p. 163) อย่างไรก็ตามบาทหลวงก็ยังคงโน้มน้าวให้เขายอมรับในพระเจ้าและสารภาพบาปต่อพระองค์ แต่เมอร์โซยืนยันว่า (39) “ผมไม่ต้องการให้ใครมาช่วยและโดยเฉพาะตอนนี้ ผมไม่มีเวลามากพอที่จะสนใจในสิ่งที่ผมไม่แยแส” (Camus, 1942a, p. 175) และสุดท้ายเมอร์โซ (40) “[...] พยายามอธิบายเป็นครั้งสุดท้ายให้เขาเข้าใจว่าผมเหลือเวลาน้อยแล้ว ผมจึงไม่อยากเสียเวลาไปกับพระเจ้า” (Camus, 1942a, p. 180) และไม่ว่าบาทหลวงจะโน้มน้าวเขาด้วยท่าทีประนีประนอมและอ่อนโยนอย่างไร เมอร์โซก็ยังยืนยันว่าเขาไม่เชื่อในพระเจ้า

6.2.7 การยอมรับความตาย เมื่อเมอร์โซปฏิเสธที่จะโกหกความรู้สึกที่แท้จริงของเขา เขาตระหนักได้ว่าจะต้องตายด้วยโทษประหารชีวิต ทำให้เมอร์โซเข้าใจว่าความตายเป็นเรื่องสากล ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เขาจึงยอมรับมันโดยดูหมิ่นและอย่างมีศักดิ์ศรี

(41) “[...] ชีวิตนี้ไม่มีค่าแก่การดำรงอยู่ เมื่อคิดอย่างลึกซึ้งแล้ว ผมไม่ปฏิเสธที่จะรับรู้ว่าจะตายเมื่ออายุสามสิบปีหรือตายเมื่ออายุหกสิบปีนั้นมันไม่ต่างกันมากนัก” (Camus, 1942a, p. 171)

เมอร์โซตระหนักว่าความตายคือความแปลกวิสัยหรือความไร้เหตุผลอย่างหนึ่ง ในตอนแรกเขารู้สึกกลัว แต่ในที่สุดการที่เขายอมรับมันก็หมายความว่าเขาสามารถเอาชนะความแปลกวิสัยนั้นได้ (42) “[...] เป็นครั้งแรกที่ผมเปิดใจให้กับความเฉยเมยอันอ่อนโยนของโลกใบนี้” (Camus, 1942a, p. 184) ดังที่กามูว์เรียกว่า “การขบถอย่างชาญฉลาด” (révolte lucide) และเขายังดำรงอยู่อย่างอิสระ แสดงให้เห็นถึงความสงบภายในใจของเขา เขาไม่รู้สึกท้อแท้เสียอะไร แต่กลับรู้สึกว่าเขามีความสุขที่ยอมรับความตายนั่น (43) “[...] ในที่สุด ผมก็รู้สึกที่ผมเคยมีความสุขและผมก็ยังมีความสุขอยู่” (Camus, 1942a, p. 184)

6.3 ประเด็นความแปลกวิสัยกับพุทธปรัชญา

หากพิจารณาการเล่าเรื่อง แก่นเรื่องและการดำเนินเนื้อเรื่องผ่านพฤติกรรมของตัวละครของนวนิยายเรื่อง *คนนอก* พบว่าสอดคล้องกับพุทธปรัชญาหลายประเด็น ทั้งในระดับการเล่าเรื่องและระดับเนื้อเรื่องผ่านพฤติกรรมของตัวละคร

6.3.1 เรื่องกฎแห่งกรรม

แม้ว่าคำพิพากษามอร์โซมาจากการที่เขาไม่มีศีลธรรมมากกว่าการฆาตกรรมชายชาวอาหรับและมองว่าการตัดสินอาชญากรรมรุนแรงเกินไปและไม่สมเหตุสมผล แต่คำตัดสินของศาลก็แสดงให้เห็นว่าเมื่อเมอร์โซกระทำความผิดหรือก่อกรรมใดขึ้น เขาจะต้องได้รับผลแห่งกรรมนั้น แม้ว่าตามเหตุการณ์ที่เขาได้เล่าให้ฟังว่าเขาไม่ได้ตั้งใจที่จะฆ่าชายชาวอาหรับ หากแต่ธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเป็นผู้ชักนำให้เขาต้องยิงชายชาวอาหรับคนนั้น แต่การยิงด้วยกระสุนอีกนัดซ้อนชี้ให้เห็นว่าเขากระทำความผิดบาป (การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต) นั้นด้วยความตั้งใจ

6.3.2 ความเข้าใจกฎของไตรลักษณ์ว่าด้วยเรื่องอนิจจัง

ในตอนเริ่มต้นเรื่อง เมอร์โซได้รับข่าวการตายของแม่ของเขาและได้ไปร่วมงานศพ การที่เมอร์โซพูดออกมาว่า (ตัวอย่างที่ (1)) “วันนี้สินะที่แม่ตาย” นั้นอาจหมายถึงเมอร์โซรู้อยู่แล้วว่าวันหนึ่งแม่ของเขาต้องตาย จึงไม่ได้แสดงอาการโศกเศร้าให้ทุกคนเห็นและยังคงดำเนินชีวิตปกติ แสดงให้เห็นว่าเมอร์โซเข้าใจกฎของไตรลักษณ์

เรื่องอนิจจัง คือ “สิ่งทั้งหลายทั้งปวงประเภทที่เป็นสังขารคือมีเหตุปัจจัยปรุงแต่งนั้นมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่มีความคงที่ตายตัว” (พุทธทาส อินทปัญโญ, 2548, น. 37) ชีวิตของแม่เมื่อดำเนินมาถึงวัยชราจะต้องแตกดับไป เป็นธรรมดา หรือในตัวอย่างที่ (44) แสดงให้เห็นว่าเขาเข้าใจว่าความตายต้องเกิดขึ้นกับเขาไม่วันใดก็วันหนึ่ง และเมื่อรู้ว่าเขาต้องโทษประหารชีวิต เขาก็ยอมรับโดยดุษณี เจริญด้วยมรณาสติหรือการ “ระลึกถึงความตายอันต้องมาถึงตนเป็นธรรมดา [...] เกิดความไม่ประมาทและไม่หวาดกลัว” (พระพรหมคุณาภรณ์, 2551ก, น. 298)

6.3.3 เรื่องของมรรคมงคล 8

พฤติกรรมของเมอริโซแสดงให้เห็นชัดว่าเขาขาดมรรคข้อ 1 คือสัมมาทิฐิหรือความเห็นชอบหรือเห็นถูกต้อง เนื่องจากขาดโยนิโสมนสิการหรือการคิดที่ถูกต้องหรือรู้จักคิดในการคบค้าสมาคมกับมิตรอย่างระมัดระวังที่นำพาเขาสู่ทางที่ผิด อีกทั้งยังขาดปรโตโฆสะคือการน้อมฟังคำแนะนำหรือฟังคำบอกเล่าจากมิตรที่ดี แต่การที่เมอริโซฟังเรื่องราวของแฟนสาวจากเรื่อง โดยเขาขอให้เมอริโซช่วยเขียนจดหมาย เขากลับกระทำตามโดยไม่ตั้งคำถามใดๆ ซึ่งถือเป็นการกระทำอันมิชอบ ขาดมรรคข้อ 4 สัมมากัมมันตะ ก่อให้เกิดอกุศลกรรมบถคือการคิดร้ายกับผู้อื่นและการทำลายชีวิตผู้อื่นในที่สุด ส่วนตัวละครอย่างเรมงก็แสดงให้เห็นว่าเขาขาดทั้งสัมมาทิฐิ สัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะ

6.3.4 เรื่องของฆราวาสธรรมหรือหลักการครองเรือน

แม้เมอริโซแสดงให้เห็นว่าเขาเป็นคนที่มีความรู้สึกและการดำเนินชีวิตของเขาเอง แต่เขาขาดการยับยั้งสติเมื่อต้องเผชิญหน้ากับชายชาวอาหรับ ทำให้เขาอิงชายชาวอาหรับทั้งๆ ที่ไม่ได้ตั้งใจ หรือตัวละครอย่างซาลามาโนก็ขาดทมะ กล่าวคือขาดการควบคุมอารมณ์โกรธต่อสุนัขของเขา เขาตีมัน ทั้งๆ ที่เขารักและรู้สึกผูกพันกับมัน หรือเรมงก็ขาดขันติต่อแฟนสาวของเขา เขายังคงโกรธแฟนสาวและต้องการคิดจะแก้แค้น

6.3.5 เรื่องของไตรสิกขาและพรหมวิหาร 4

หากพิจารณาตัวละครอย่างเมอริโซ เรมงและซาลามาโน ทุกคนล้วนแต่ขาดหลักธรรมเรื่องของศีล สมาธิ และปัญญาในการพิจารณาแยกแยะว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด พวกเขาจึงไม่สามารถดำเนินชีวิตให้ถูกต้องของคลองธรรมได้โดยตลอด อีกทั้งเมอริโซและเรมงก็ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ทั้ง 2 คนขาดอุเบกขาที่จะไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับอกุศลกรรมบถ ส่วนซาลามาโนก็ขาดความเมตตาต่อสุนัขซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่อยู่กับเขามาเป็นเวลาหลายปี

6.3.6 เรื่องอจินไตย

ในส่วนของแก่นเรื่องคือความแปลกวิสัยหรือความไร้สาระที่ไม่สามารถหาคำตอบได้กับทุกสิ่งในโลกนี้ กามูว์ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความแปลกวิสัยของโลกและชีวิตได้ เพราะเขาเชื่อว่า “ชีวิตเป็นสิ่งไร้เหตุผลเช่นเดียวกับโลก เหตุผลไม่อาจไขความลึกลับของชีวิตได้ เรารู้แต่เพียงว่าชีวิตอยู่ได้อย่างไร แต่เราไม่รู้ว่าความจริงว่าทำไมชีวิตจึงมีอยู่? ทำไมชีวิตจึงไม่เป็นอย่างที่ควรจะเป็น?” (พินิจ รัตนกุล, 2555, น. 54) สิ่งนี้ตรงกับหลักอจินไตยในพุทธศาสนา 4 ประการ ได้แก่ “1) พุทธวิสัยของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย (พุทธวิสัย) 2) ฌานวิสัยของผู้ได้ฌาน (ฌานวิสัย) 3) กรรมวิสัยหรือวิบากแห่งกรรม (กัมมวิปาโก) และ 4) โลกวิสัยหรือความคิดเรื่องโลก (โลกจินดา) ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรคิด ใครคิดเพียงมีส่วนแห่งความเป็นบ้า

ความเดือดร้อน” (อง.จตุกก. 21/77/122 (ไทย.มจร) อ้างถึงใน พงษ์ศิริ ยอดสา, 2566) แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะตรัสไว้เช่นนั้นก็ได้หมายความว่าห้ามมิให้คิด แต่การหาคำตอบนั้นอาจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากต้องเกิดความคิดและรู้แจ้งกับสิ่งเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของ “กรรม” หรือการต้องดำเนินชีวิตไปตามกฎแห่งกรรมที่มนุษย์เป็นผู้รับผลแห่งกรรมนั้นซึ่งเป็นผลของเหตุมาจากอดีตชาติ การตั้งคำถามว่าทำไมเราต้องเป็นเช่นนั้นเช่นนั้นจึงไม่มีประโยชน์ เพราะที่สุดแล้วก็ไม่สามารถพบคำตอบได้ ตัวละครทุกตัวดูเหมือนต้องประสบพบเจอกับสิ่งที่เรียกว่าทุกข์อยู่ทุกเมื่อเชื่อวันไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือทางใจ ดังเช่น ตัวละครชาลามาโนพบวาทนเองต้องจมอยู่กับความทุกข์และเศร้าหมองตั้งแต่ภรรยาจากเขาไป เขาต้องอยู่กับสุนัขที่เลี้ยงไว้ ส่วนเมอร์โซเองประสบกับสภาวะอันเป็นทุกข์โดยเฉพาะจากสภาพแวดล้อม (ตัวอย่างที่ (2) (3) หรือ (15)) หรือทุกข์ที่ต้องมาอยู่ในเรือนจำเพื่อรอการตัดสิน ในตอนแรกเขารู้สึกกระวนกระวายและเป็นทุกข์เมื่อรู้ว่าต้องโทษประหารชีวิต แต่ในที่สุดเขาก็ยอมรับความตายนั้นได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังพบว่าการนำเสนอแนวคิดความแปลกวิสัยของกามูว์นั้นมีข้อแตกต่างจากพุทธปรัชญาอยู่บางประเด็น โดยกามูว์ไม่ได้ให้คำตอบว่าทำไมชีวิตไร้สาระหรือมีความแปลกวิสัย เขาบอกแต่เพียงว่าเหตุผลไม่สามารถอธิบายทุกอย่างในชีวิตหรือในโลกได้และเขาเสนอให้ตัวละครหลักอย่างเมอร์โซต่อต้านด้วยการยอมรับกับการมีชีวิตอยู่ในโลกที่มีความแปลกวิสัยอย่างกล้าหาญซึ่งถือเป็นการขบถอย่างชาญฉลาด ส่วนพุทธศาสนานั้นบอกว่าการที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์และต้องเผชิญกับทุกสิ่งนั้นก็ด้วยผลแห่งกรรมที่ติดตัวเรามา การที่มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างกันก็เพราะเหตุแห่งการกระทำในอดีตที่ผ่านมา หากต้องการมีชีวิตอย่างมีความสุข มนุษย์ต้องตื่นรู้อยู่ตลอดเวลาและใช้หลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อให้พบความสุขตามวิถีโลกียะ นอกจากนี้ยังเสนอทางออกสำหรับผู้ที่ต้องการพ้นทุกข์แบบโลกุตระซึ่งก็คือนิพพาน เพราะเป็นหนทางที่มนุษย์ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดและพบเจอกับสิ่งที่เรียกว่าทุกข์อีก

7. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ประเด็นความแปลกวิสัยหรือไร้เหตุผลในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* ปรากฏอยู่ตลอดทั้งเรื่องในระดับการเล่าเรื่องแก่นเรื่องและการดำเนินเนื้อเรื่องโดยนำเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละคร กามูว์ใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบลักษณะเรียงรายเรียงไปตามลำดับเวลา (มีเพียงเมื่อเมอร์โซหวนคิดถึงแม่หรือพ่อของเขา เขาถึงเล่าย้อนอดีตแทรกเข้ามาในช่วงสั้นๆ) โดยเหตุการณ์ของเนื้อเรื่องในตอนแรกกินระยะเวลาไม่นานนัก เป็นการนำเสนอตัวละครหลักคือเมอร์โซที่กำลังเล่าเรื่องของตนเองกับเรื่องที่เขาปฏิสัมพันธ์กับตัวละครหรือเหตุการณ์ต่างๆ มุมมองการเล่าจึงเป็นมุมมองที่จำกัดตามการรับรู้และความคิดเห็นของเขาเท่านั้น ส่วนในตอนที่สองเป็นการนำเสนอเหตุการณ์การพิจารณาคดีของเมอร์โซ แม้จะกินระยะเวลาหลายเดือน แต่การเล่าเรื่องมีเพียงไม่กี่ประเด็นเท่านั้น ส่วนตัวละครที่ปรากฏในเนื้อเรื่องล้วนมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามบทบาทและหน้าที่ แต่กามูว์ก็สะท้อนให้เห็นถึงความแปลกวิสัยของตัวละครแต่ละตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาความแปลกวิสัยหรือความไร้เหตุผลของกามูว์ที่นำเสนอในนวนิยายเรื่อง *คนนอก* และหลักคำสอนของพุทธศาสนาแล้ว แม้จะต่างวัฒนธรรม ต่างสมัย ต่างเป้าหมาย แต่ทั้งสองแนวคิดก็นำเสนอข้อเท็จจริงประการหนึ่งคือการยอมรับว่าโลกนี้ไม่มีความหมายโดยกำเนิดและมนุษย์ไม่สามารถหาคำตอบได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มนุษย์ต้องเผชิญกับความว่างเปล่า แต่ข้อเสนอของทั้งสองกลับต่างกัน กามูว์เสนอให้มนุษย์ “ขบถ”

และมีชีวิตอยู่ด้วยความกล้าหาญท่ามกลางความแปลกวิสัยหรือความไร้เหตุผลนั้นและดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ขณะที่พุทธศาสนาเสนอให้ละวางสิ่งทั้งปวงเพื่อเข้าถึงความพ้นทุกข์ รวมถึงละความยึดมั่นในตัวตนเพื่อเข้าถึงภาวะสงบที่เหนือโลกวิสัย การเปรียบเทียบเช่นนี้ช่วยเปิดพื้นที่สนทนาความคิดระหว่างปรัชญาตะวันตกกับตะวันออก และชี้ให้เห็นว่าวิธีเผชิญหน้ากับความว่างเปล่านี้มีหลายเส้นทาง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดความแปลกวิสัยหรือพุทธปรัชญาล้วนเปิดมุมมองให้เห็นถึงความลึกซึ้งของปรัชญาตะวันตกและตะวันออกที่แม้จะอยู่คนละซีกโลกและเกิดต่างเวลากัน แต่ทั้งสองก็กระตุ้นเตือนให้มนุษย์มีชีวิตอยู่กับสิ่งที่ต้องพบเจอบนโลกใบนี้ได้อย่างสงบสุข

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ปรัชญาพุทธศาสนาในวรรณกรรมแนวแปลกวิสัยของอัลแบร์ กามูว์” (Buddhism in Absurdism’s Literary Works of Albert Camus) โดยได้รับทุนอุดหนุนจากภาควิชาวิทยาการภาษาและวัฒนธรรม (เดิมคือภาควิชาศิลปศาสตร์) คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ประจำปีงบประมาณ 2558 อนึ่ง ความเห็นในรายงานผลการวิจัยเป็นของผู้รับทุน ภาควิชาวิทยาการภาษาและวัฒนธรรม คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

รายการอ้างอิง

- กามูส์, เอ. (2558). *L'étranger-La chute* [คนแปลกหน้า-ผู้ตกต่ำ]. มุลินธิหนังสือเพื่อสังคม.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). *วรรณกรรมวิจารณ์*. นาค.
- นพพร ประชากุล. (2552). วรรณกรรมศึกษา: การวิเคราะห์นิยาย. ใน *ยกอักษรรย้อนความคิด เล่ม 1 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์* (น. 49-170). วิชาษา.
- ปัทมिता จันทอร่าม. (2557). *กระบวนการสร้างสรรค์วรรณกรรมภาพถ่ายแนวอัตถิภาวนิยมจากนวนิยายของอัลแบร์ กามูส์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ศิริ ยอดสา. (2566). แนวคิดเรื่องอินดิไยในพระพุทธศาสนาเถรวาท: ความหมายและความเข้าใจ, *วารสารปณิธาน*, 19(2), 48-64.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551ก). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลศัพท์)*. ม.ป.พ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2551ข). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม)*. เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2554). *ไตรลักษณ์*. ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรม*. ม.ป.พ.
- พระสุพรัชย์ อานนโท, และพระสัทธชัย ญาณวิโร. (2558). ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องทุกข์ในพุทธปรัชญาเถรวาทกับแนวคิดทุกข์นิยมของโซเป็นเฮาเออร์. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 6(2), 44-53.
- พินิจ รัตนกุล. (2555). *วิเคราะห์แนวคิดนักเขียนนักคิดชาวฝรั่งเศส อัลแบร์ กามูส์-ปรัชญาแห่งความไร้เหตุผล*. สามัญชน.
- พุทธทาส อินทปัญโญ. (2548). *คู่มือมนุษย์*. เพชรประกาย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- วศิน อินทสระ. (2558). *ไตรลักษณ์และปัจจุสมุปบาท: ความรู้ที่ช่วยให้เข้าใจโลกและชีวิตตามจริง*. ธรรมดา.

- วันชาติ ชาญวิจิตร. (2554). *การศึกษาวีเคราะห้แนวคิดทางจริยศาสตร์ในงานวรรณกรรมของอัลแบร์ กามูส* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สนอง วรอุไร. (2553). *ยิ่งกว่าสุขเมื่อจิตเป็นอิสระ*. อมรินทร์ธรรมะ.
- สิริจิตต์ ปันเงิน. (2542). *ความตายในทัศนะของกามูส* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพัตรา คำแก้ว. (2554). *แนวคิดเรื่องมนุษย์ของอัลแบร์ กามูส* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Camus, A. (1942a). *L'étranger*. Gallimard.
- Camus, A. (1942b). *Le mythe de Sisyphe*. Gallimard.
- Corbic, A. (2003). *Camus: L'absurde, la révolte, l'amour*. Éditions Ouvrières.
- Goldenstein, J.-P. (1989). *Pour lire le roman*. De Boeck-Duculot.
- Korichi, M. (2005). Dossier: Le texte en perspective. In *L'étranger (texte intégral + dossier)* (pp. 139-204). Folio.